

Dr. Suphi Ezgi'nin bir gençlik resmi.

Ölümünün Beşinci Yıldönümünde

BÜYÜK TÜRK MUSİKİ BİLGİNİ

DR. SUPHİ EZGİ

Yazan: M. Cahit Atasoy

BUGÜNE kadar musiki faaliyetlerine dair izahata ise en ziyade tarih kitaplarının, tercümeihallerin seyahatnamelerin sayfaları arasında rastlamak mümkün olmuştur. Ama bunlar, doğrudan doğruya yazılmış tek-tük musiki kitaplarıyla beraber Türk musikisinin nazari ve amelî olarak bütününi vermekten daima uzak kalmışlardır. Bu gibi eserlerin ne derece eksik, kapalı ve tatminden uzak olduklarına bir misal verilebilir: 1427 tarihinde telif edilmiş ve gayet güzel bir hat ile yazılarak II. Sultan Murad'a takdim edilmiş olan «Muradnâme» adlı ansiklopedik eserin musikiye dair olan kısmında aynen şöyle yazılmıştır:

Bu düzen (yani sistem) on sekiz perdedir. Bir düzen dahi vardır, yirmi dört perdedir. Bunun gibi düzene «düzen-i muhallf» derler. Bu düzende mec-mû-ı makamât ve âvâdeler, şübeler bitemâniha bulunur. Tatvîl-i kelâm ve riâyet-i edebden öttürü zikrolunmadı. Eğer aklın yârî kılarısa fehmedesin kim bu, matârih-i ezkiyâdır. Bu düzeni ifşa etmemeklik üstadlardan vasiyettir, onun için zikretmedik.

Demek oluyor ki, Türk musikisini ilmi tarafıyla ortaya koymak, mükemmel ve eksiksiz bir şekilde öğrenilmesini sağla-

mak asırlarca mahrum kaldığımız bir taraf olmuştur. Türk sanatı için böylesine emsalsiz bir işin görülmesi, boşluğun, ihtiyacın giderilmesi, ancak bu asrın ilk yarısının ortalarında gerçekleşebilmiştir.

İlk defa Dr. Suphi Ezgi beş ciltlik dev gibi bir eserle, Türk musikisini nazari ve amelî olarak yazmayı başarmıştır. Şüphesiz ki bu iş öyle pek kolay olmamıştır.

Dr. Suphi Ezgi, 1869'da Üsküdar'daki Açık Türbe'de dedesine ait olan ahşap evde doğdu. Beş yaşından itibaren mahalle mektebine devam ederek ilâhîler söylemeye başlamış ve en kısa zamanda «ilâhiciler başı» olmuştur. Babası, posta ve telgraf nezareti muhasebe kalemi mümeyyizlerinden olan İsmail Zühdi Bey, iyi bir hanende idi. Kanun ve keman çaldı. Devrin musiki üstadları, arkadaşlarıyla haftada bir defa evinde musiki toplantıları yapardı. Babasının arkadaşları arasında bu toplantılara devam eden Mizıkay-i Hümayûn'den kemanî Tahsin Bey, Dr. Suphi'ye 12 yaşındayken keman dersi vermeye başlamış, bir senede dinlenecek hale gelen kemanıyla o da fasillara iştirakten geri kalmamıştır. Yine bu sırada Kanuni Hacı Arif Bey'den Batı notasını öğrenmiş, 17 yaşına gelinceye kadar bir çok şarkı, peşrev ve saz semaisi geçmiş-

tir. Bu arada Medenî Aziz Efendi, mektepten izinli olduğu Pazar geceleri, Lâleli'deki evinde bir hayli fasıl meşketmiştir. Ayrıca Bahariye Mevlevihanesi Postnişini Hüseyin Fahreddin Dede'den de bir düziye eser öğrenmiştir.

Bundan sonra Suphi Bey'i musiki arkadaşları Üdi Otakçılar Ahmed Efendi ilk defa olarak Zekâi Dede'ye götürmüştür. Bu esnada mevsim baharmış ve ağaçlar çiçek içindeymiş. Dr. Suphi Bey, üstadı Zekâi Dede'den çiçek açmış bir şeftali ağacının altında

Bin cefa görsem ey sanem senden

Bu ne sözdür ki usanam senden

Acemaşiran bestesini birinci ders olarak geçmeye başlamıştır. Daha sonra da Eyüp'teki Şah Sultan Tekkesi'nin mahfeline, şeyhin oğlu Burhaneddin Efendi, damadı Avni Bey, Otakçılar Ahmed Efendi, Kemencevi Dr. Arif Atâ, Hafız Aziz Efendi olduğu halde Zekâi Dede'den musiki öğrenmeye devam etmiştir. Son-

radan bu isimlere Ahmed Avni, Kanuni Hacı Arif Bey, Üsküdarlı hanende Hüsameddin, Rauf Yekta Bey de katılmışlardır.

Dr. Suphi Bey, üstadı Zekâi Dede'nin takdimiyle Şeyh Abdülhalim Efendi'ye tanbur öğrenmek için gitmiştir. 170 sene evvel yaşamış olan III. Sultan Selim'in tanbur hocası Isak, onun şakirdi Oskiyam ve onun da talebesi olan Şeyh Halim Efendi'nin tanbur çalış tarzı son derece ifadeliydi. Suphi Bey, Kozyatağı'nda oturan şeyh Halim Efendi'ye derse ta Beykoz'dan kalkar gider ve hocasıyla akşam yemeğini yerler, ders yaparlardı.

Dr. Suphi Bey aynı zamanda Halim Efendi'den sine kemanı öğrenmiştir. Enfes olan söyleyiş tarzında da bu tanbur çalış tarzının büyük tesiri olmuştur.

İstanbul Darülfünunu, Tıp Fakültesi'ni 1892 tarihinde 23 yaşında doktor yüzbaşı rütbesi ile bitirdikten sonra Bingazi'deki 58. Alay'ın 1. tabur tabibliğine tayin edil-

Dr. Suphi Ezgi, ölümünden bir kaç yıl önce, makalenin yazarı M. Cahit Atasoy'la beraber.

